

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

OCTUBRE DE 1988 * Nº 143

La primera paraula que pronunciarà aquest nin serà en mallorquí.

Els infants que ara neixen a la nostra illa són ciutadans del món per dret propi. La paulatina desaparició de les fronteres, l'expansió dels mitjans de comunicació i l'agilització dels transports, posaran a l'abast de tots aquests infants la possibilitat de visitar o de fixar la residència a qualsevol lloc del món.

Per tot això no hi ha res tan important com

oferir-los, des de molt petits, la possibilitat que siguin vertaderament conscients de la seva pròpia identitat i que puguin sentir-se dignes hereus de tota la riquesa de la nostra cultura. La normalització de la nostra llengua i el coneixement de la nostra cultura és l'únic camí perquè puguin aconseguir-ho. La nostra obligació, evidentment, és facilitar-los-ho al màxim.

Ja treballam a la

Mallorca del segle XXI!

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

A la darrera assemblea general de pares d'alumnes convocada per l'APA per triar els nous representants i per informar de l'estat de comptes i de les activitats de l'any anterior hi varen assistir trenta pares, quan se sap que són més de quatre-cents els que hi estan implicats. Davant aquest fet, que consideram considerablement important, creim que caldria cercar les raons del perquè els pares mostren tant desinterés en l'educació dels seus fills.

Les pobres neurones envelleixen i perden l'agilitat dels primers anys i a vegades és difícil seguir el ritme del món actual; tal vegada la majoria dels pares s'inclinen per deixar-ho córrer pensant que no tenen suficients pulmons per seguir lluitant. En aquest cas ja no s'esforcen per comprendre les situacions dels fills i es limiten a contemplar-les de lluny.

Però els pares no es poden permetre el luxe de dimitir, cal que es decideixin per la dificultat que suposa el no perdre de vista l'educació dels seus fills, almanco fins que aquests no siguin majors d'edat.

En el món actual tothom està molt enfeinat i per ventura els pares, quan han acabat la feina estan massa cansat per dedicar unes hores a la supervisió de l'educació dels seus fills i mostren un gran desinterés envers tot el que fa referència a l'escola.

I parlant de desinterés també és de destacar el poc que mostra el Ministeri d'Educació i Ciència, que en el mes de maig tocava haver convocat eleccions al Consell Escolar i a hores d'ara encara no ho ha fet, amb tot el que comporta de cansament dels pares.

I la veritat és que és una llàstima que l'APA no funcioni així com cal, perquè amb tots els pares il·lusionats i amb ganes de fer feina es poden aconseguir moltes coses, i n'és una mostra la gran quantitat de material i serveis que disposa actualment l'escola de Sant Llorenç.

És ver que a vegades es pot entendre aquest desencant per part dels pares, perquè molts de pics els resultats de la lluita per a la millora de l'ensenyament no poden ésser constatats d'una manera tan clara com la comprovació d'un fet; algunes vegades fins i tot amb prou feines podem besllumar-los.

Un altre punt que pot influir en el desinterés dels pares és la gran diferència d'opinions amb els mestres. Estam a una època de grans canvis, de profund qüestionament dels valors admesos fins ara. Les qualitats requerides als homes del demà i que els permetin enfrontar-se a una situació particularment difícil són molt diferents a les de les altres èpoques. Ja no es tracta d'acumular un saber passat, cada vegada és menys necessari repetir les coses apreses i es tracta d'adaptar-se a uns canvis molt ràpids i ésser capaços d'inventar solucions noves davant situacions noves. Qui diu capacitat d'adaptació diu flexibilitat. Això suposa un nou tipus d'educació, una nova relació d'enteniment entre els mestres i els pares si es vol aconseguir que l'educació sigui prou vàlida com per adaptar-se als temps actuals i futurs.

Facem vots perquè cap dels estaments escolars no perdi la roda.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Número 143. Octubre de 1988

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Pont

Guillem Quina

Antònia Servera

Guillem Soler

Miquel Sureda

COL.LABOREN

	Llengua i Cultura	Port
CIM		
APA	Reunions	3
Soler/Umbert	Gent	4
	Bolets	13
Josep Cortès	Espipellades	6
	Festes	8
	Batec	16
Ramon Rosselló	Història	9
Simonet/Umbert	En Pedrín	10
Maria Galmés	Demografia	11
	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
Xesc Umbert	El temps	12
Alfred F. Arnau	Cova na Bartomeva	14
Llorenç Artigues	El còmic	17
Guillem Pont	Cinema	20
Bel Nicolau	Distribució	

El dia 5 d'octubre tenguérem la primera reunió de la Junta de l'APA del present curs 1988-89. Nò és que ens haguéssim aturat de fer-ne durant l'estiu, que la tasca de la distribució dels llibres de text no ho permetia, però era la primera després d'haver començat el curs escolar.

Del primer punt no sé si en sabré treure el net, ja que el remolcàrem devers una hora i mitja i un homo s'arriba a distreure, però, pam envant pam enrera, venguérem a dir que -s'han unificat diversos esports entre les respectives federacions i la Conselleria d'Esports del Govern Balear, cosa que possibilitarà la reducció dels costos per part dels participants. A conseqüència d'això es formaran equips federats de bàsquet a l'escola, a més dels de cross i atletisme, sempre i quan es trobin monitors i els pares dels que hi participin es comprometin a acompanyar els seus fills;

-el professor de gimnàsia només li toca atendre els alumnes del cicle superior, és a dir, 6è, 7è i 8è.

-en vista de la simultaneïtat d'horaris entre l'esport escolar i els entrenaments del Cardassar, es prendran mesures serioses per evitar-ho.

-davant la possibilitat de fer un curs de monitors a Sant Llorenç, amb una duració de 120 hores, es connectarà amb els regidors de Cultura i Esports per mirar d'enllestir-ho. Els que l'acabin disposaran de la titulació de Monitors Poliesportius.

-es començarà a comprar material esportiu, amb càrrec als beneficis de la distribució de llibres de text.

En el segon acordarem que l'Assemblea General per a la renovació dels càrrecs de l'APA i la presentació dels comptes tendria lloc el dia 14 d'octubre a les 9 del vespre.

En el tercer punt es va manifestar la disconformitat amb el fet de que -segons es ru moreja- hi haurà alguns llibres de text que no s'utilitzaran. Si els mestres no fa comptes utilitzar-los, almanco que ens estalviïn l'haver-los de comprar, que no està l'economia familiar com per haver de permetre aquestes bestretes.

A l'Assemblea General que se celebrà el dia 14 -i que més que una assemblea pareixia una reunió de curs, per tal com hi assistiren 30 persones que vénen a ser poc més o manco un 7'5% dels pares- no es va procedir a la renovació dels càrrecs perquè lo més probable és que els presents no bastassin per cobrir-los a tots. S'acordà que continuarien els mateixos i si hi ha qualcú que en vulgui part -cosa que dubt perquè n'hi ha molts que són més bons per remugar que per posar-hi les mans- que ho digui i n'hi donarem.

De les 700.000 pessetes que l'APA té per gastar feim comptes distribuir-les, pam envant pam enrera, de la següent manera:

* Magnetòfons	40.000 Pts
* Revista "Es Xafarder"	50.000 Pts
* Material esportiu	100.000 Pts
* Llibres de lectura	50.000 Pts
* Instruments musicals	25.000 Pts
* Ordenador per a treballs interns de l'escola. Els mestres en pagaran la meitat	75.000 Pts
* Organització de festes	100.000 Pts
* Jocs	25.000 Pts
* Monitor d'esports per als cicles inicial i mitjà	235.000 Pts

VORA EL "BIERGARTEN"
I DAVANT LA DESAPAREGUDA
DISCOTECA "ODYSSEY TROPICAL"

CALA MILLOR

4 BARS A 4 PISOS

D'AMBIENT FUTURISTA

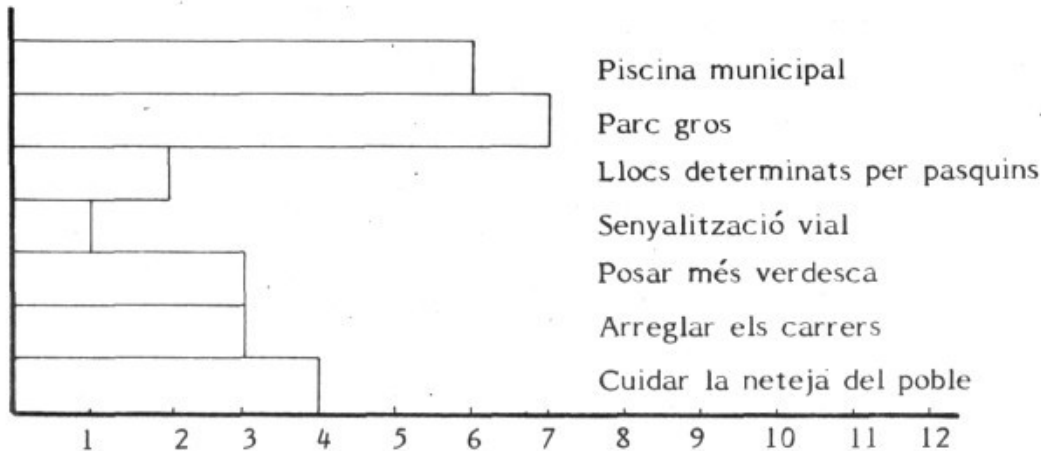
LA SUPER-DISCO

QUE TOT CALA MILLOR ESPERAVA!

Segurament qualche dia d'aquest mes hauréu vist dos joves "reporters" que d'alguna manera volien sebre si la gent de Sant Llorenç estava contenta amb la imatge que ofereix el seu poble. Així que, passejant-se pel

carrer i conversant amb la gent de totes les edats, van obtenir la resposta a la seva pregunta. Vet-aquí el resum de les idees que obtingueren.

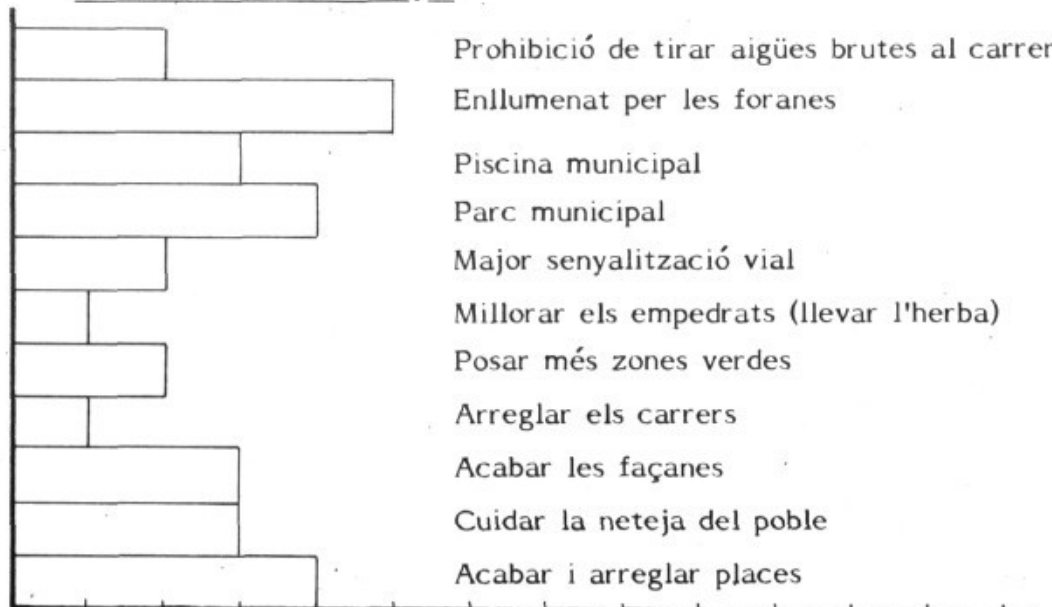
En primer lloc us mostrem l'opinió dels joves que tenen de 6 a 20 anys.

És ben clar, la joventut de Sant Llorenç demana un parc on jugar tranquil·lament, i una piscina pública. I, com veim, no s'obliden de cuidar la neteja del poble i de sembrar-hi arbres i verdesca.

Opinants: 26
Majoria: Parc gros

Persones de 20 a 40 anys.

Com veim, hi ha molta més diversitat d'opinions, totes elles ben importants per a millorar la imatge de Sant Llorenç. Es poden destacar la manca d'enllumenat a les foranes del poble, acabar i arreglar les places, així com fer un parc municipal.

Opinants: 30
Majoria: Enllumenat

Per començar, les opcions més votades van ésser les de Parc Infantil, piscina municipal i neteja del poble. Ara us donarem les conclusions finals i un petit comentari del perquè de cada opció.

1.- Parc Infantil. Lloc on els al·lots podrien anar a jugar fora que la gent major els renyàs. Aquesta resposta ha estat donada igualment per totes les edats. Troben que a més d'ésser un lloc útil donaria un aspecte més vivent al poble.

2.- Piscina. La gent demana una piscina per poder anar a banyar-s'hi, però no sols això, també els agradaria molt que s'impartissin classes de natació per als petits, que en cas de voler practicar aquest esport a l'hivern han d'acudir a Manacor. Les persones que més ho han demanat han estat les de mitjana i petita edat. Els més vells no ho troben tan important.

3.- Neteja del poble. Una cosa que tothom demana a correuita. Algú ha dit que es po-

dria educar els joves més bé amb això de la higiene pública. També s'ha comprovat que la gent que s'interessa per això són els més petits, seguits dels de mitjana edat.

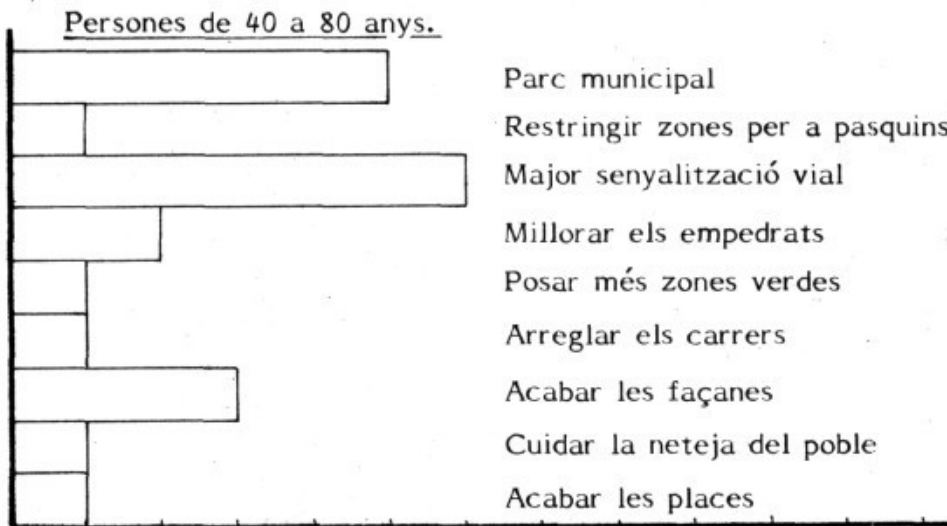
4.- Major educació i senyalització vial. Tant en l'aspecte de burrades a l'hora de conduir (mobilets,...) com a una més bona senyalització (davant la fusteria dels "Gostiņs...), ha estat força demanat per la gent vella i no ha tengut tant d'èxit en els joves.

5.- Restringir les zones per a pasquins. Igualment demanat per totes les edats. Volen que es posin uns llocs específics per aficar-hi pasquins i propagandes, i no que s'empestin les carreteres i les façanes.

6.- Més verdesca. Ho demanen sobretot els més joves. Volen que es facin places i que se sembrin arbres als carrers més amples del poble. Això també es refereix a que es cuidin més les places que tenim.

7.- Més bona il.luminació. Sobretot a les foranes del poble, perquè les faroles estan molt espargides i en alguns llocs sols no hi veuen.

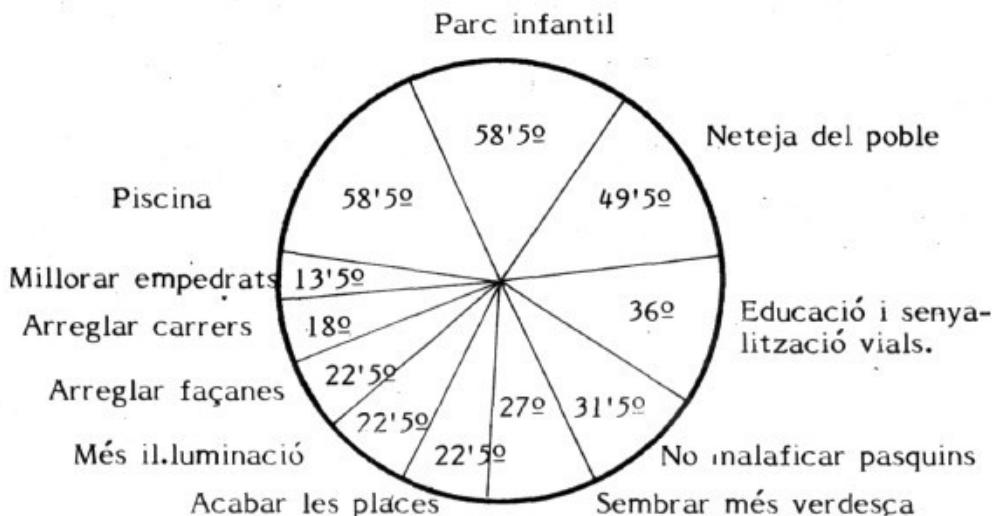
8.- Arreglar els carrers. En el sentit d'asfaltar-los (alguns) i sobretot llevar les herbes dels empedrats abandonats, perquè n'hi ha que pareixen un jardí botànic.

Veim clarament com el que més es demana és un Parc i una major senyalització vial, a la vegada que hi hagi un major control per part de la policia municipal.

Opinants: 21
Majoria: Major senyalització vial

Demànarem l'opinió a 75 persones.

També sortiren altres possibilitats, però no foren tan votades. Són aquestes:

* Que la mateixa gent cuidi més les zones públiques no tirant aigües brutes al carrer.

* Evitar els animals amollats o aperduats.

* Escola de circulació per als petits.

* Mercat cobert a l'hivern (Escola Nova)

* Instal.lar més cabines telefòniques.

* Centre de mitjana edat

* També es va demanar que la gent arreglès i acabàs les façanes, perquè era una idea excel·lent per donar una imatge més bona als que vivim aquí i als que ens visiten.

Joana Maria Soler
Rafel Umbert

El món com més va més roda i a vegades sembla com que no rodàs sempre cap a sa mateixa banda, com aquelles rodes de diligència que segons quan anaven per envant i segons quan per enrera, o almanco ho pareixia. Ho dic perquè abans sempre me'n temia de quan hi havia ple i ara són poques ses vegades que m'ho fan a sebre. No sé si som jo es que no hi posa tant d'esment o si són ets altres es qui han mudat de comportament. El temps ho dirà, si vol!

I és una llàstima que no hi fos es mes passat, perquè m'han contat que en Miquel Falera s'ha convertit definitivament an es nacionalisme

radical, com es seu patró, en Cañellas. És ver que ho ha fet per sa via de s'economia, però ja se sap que es camins del Senyor són insondables i, al cap i a la fi tots van a Roma, que és lo que compta.

Resulta que es nostros cappares s'estaven sucant es cervell per procurar que ses obres de s'escola de Sa Coma fossin concedides a un llorençí, sense, això sí, sortir de sa legalitat vigent, i quan semblava que estaven a un cul de sac i no se'n sabien sortir, es nostros personatge se va desferrar amb aquesta: "Que obliguin a presentar es projecte en mallorquí i així, com que n'hi haurà molts que no en sabran, es nostros tendran aventatge".

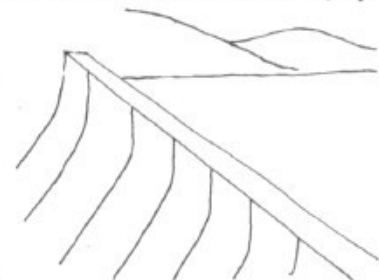
És ver que només és una primera passa i que encara no se va atrevir a dir-li "català", , però ¿vos ho haguéssiu pensat mai? Catalanistes del món, escampau sa bona nova: Ja som 6.000.001!

En Joan Paler, regidor d'Unió Mallorquina, va trobar que en Toni Cuc havia fet com una grosseria quan va donar es vuit dies an es capellà que deia missa a sa ex-capella de Ca Ses Monges. Trobava que, per lo que costava, l'hi haguessin pogut continuar deixant, ja que feia tant de temps que n'hi deia i no molestava a ningú.

I jo, sense voler llevar ni posar mèrits a ningú, trob que si ses monges no varen tenir cap escrúpol de consciència quan vengueren es convent -amb sa capella inclosa- per una trentena de milions, s'Ajuntament no té perquè haver-los de tenir. A's cap i a la fi es qui vulguin anar a missa tenen l'església ben avinent, i sembla un lloc més adequat que sa

Casa de Cultura d'es poble, o no? Lo que sí resulta estrany és que sa petita protesta no l'hagi feta es regidor que representa sa Democràcia Cristiana, que pareix que se tocara sentir sa ferida més d'aprop, no és ver?

Si no fos perquè un homo ho ha sentit dir tantes vegades i sempre l'han enganat...

Si no fos perquè ja és es tercer batle que jura i perjura que ho farà i encara és s'hora que hagin de posar sa primera pedra...

Si no fos perquè m'han xiulat ses orelles de que haviem de triar entre sa canalització de ses aigos i això...

Encara estaria content de veure p'es diaris que si sa Comunitat Autònoma no construïa sa presa d'es torrent es nostros Ajuntament agafaria ses missions i començaria p'es seu compte.

Però com que no és es cas, no em puc deturar de fer sa mitja, ¿què voleu?

A s'extra que un diari provincial va dedicar a sa Setmana d'es Turista, n'Antoni Cuc va anomenar una llarga teringa de projectes que sa seva comissió fa comptes dur a terme. Entre ells hi figurava sa "potenciació de sa revista local".

És una gran alegria per noltros es veure que almanco mos té presents en es pensament, perquè lo que se diu a ses obres pareix que sa cosa no va p'es mateix camí. I que consti que no oblidam sa subvenció que enguany mos concediren i que agraim de bon cor, però a vegades hi ha altres coses que se valoren tant o més que es dobbers i que es seu valor moral supera amb escreix es material:

* Si després d'un any i mig de "Pacte de Progrés" sa col·lecció de Flor de Card encara no és a sa biblioteca municipal, ¿no és senyal que no els interessa?

* Si se va acordar informar periòdicament damunt sa revista de ses realitzacions i projectes de

sa Corporació i a hores d'ara només s'ha fet una vegada, ¿trobau estrany que sa gent faci sa mitja i asseguri que una cosa és es programa i s'altra sa festa?

* Si abans es president de sa comissió de Cultura col.laborava cada mes amb sa revista i ara no ho fa, ¿vos ve de nou que diguin que tanmateix tots són iguals?

M'han dit que havien sentit a dir que una dona havia dit que li havien dit a ella dins es forn que un gran empresari de Sa Coma té molt d'interés en què tomin part d'un edifici que un llorencí ha construït an es costat d'es seu imperi. Diu que, com que s'ha passat de cubicatge, li han d'esbucar tot lo que sobra i per això ha posat una denúncia.

S'Ajuntament, que si havia de tomar tot lo que és il.legal hauria de fer u de net, està en so gran dilema d'aclucar ets ulls una vegada més deixant s'edifici així com està i enfrontar-se a sa voluntat de s'hoteler, o tomar per primera vegada una obra que no s'ajusta a sa llei, i que per més co-

nya és d'un llorencí. Tomar o no tomar, vet-aquí sa qüestió!

Tanta sort que Déu estreny però no ofega, perquè s'empresari ha trobat sa solució ideal: que li donin ses platges fins an es segle que ve, retirarà sa denúncia i que no se'n parli pus i tots contents!

¿Ho veis com encara queden ànimes generoses que s'esforcen per llevar es mals de cap an es germà proïsme?

Josep Cortès

AUTOESCOLA CARDASSAR

major, 22

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

CONSULTA DE GINECOLOGIA

Dr. Gil Bretones -colegiado 1.902-

- CONTROL DE EMBARAZO
- REVISIONES GINECOLOGICAS
- PLANIFICACION FAMILIAR
- ESTERILIDAD

- SEXOLOGIA: Juana Mª Pascual -c.b. 289-
(psicóloga diplomada en sexología)
- PATOLOGIA MAMARIA
- ECOGRAFIA

**CONSULTA TODAS LAS TARDES
A PARTIR DE LAS 16 HORAS
PREVIA CITA**

C/ d'Es Call, 17

tel. 55 59 81 (particular -mañanas-)
58 34 41 (consulta -tardes-)

FELANITX

Temps enrera, el dia 21 d'octubre, santa Úrsula, per tot Mallorca se celebrava la "festa de les Verges".

Les nines, a la revetla, reunides en grans grups, voltaven pels carrers agafades de les mans, tot cantant:

Demà són ses Verges;
tothom ha d'anar,
a dins ses alzines,
bunyols a menjar.

A Palma i a altres pobles, tots els fadrins que tenien relacions amoroses enviaven, el dia d'avui, una banda o una colla de guitarers a fer una serenata a la seva estimada. Aquesta era més llarga o més curta segons els mitjans de què disposava el festejador. Totes les orquestres i grups estaven, doncs, en aquest dia, molt ocupades, seguint nombroses cases, per fer serenates.

Les obsequiades convidaven a beure els que prenien part a la serenata; tenien gran interès a fer-los beure més del compte i els divertia que en anar-se'n no s'aguantassin drets.

A més de les serenates, eren típiques les bunyolades. La pagesia i moltes cases ciutadanes feien gran quantitat de bunyols que

hom menjava a discreció com un llevant de taula típic de la diada. A ciutat fou típica la venda de bunyols per molts establiments de la barriada.

A les poblacions petites, les nines es reunien en colles, formades pels membres d'una família, o en llocs, per grups de veïnetes. Anaven vestides com de dona, amb roba llarga i la cua penjant. Portaven, penjada al coll, una estampa de santa Úrsula, anomenada la "reliquia". Moltes anaven enjoïades. Portaven un paneret al braç. Visitaven les cases dels parents, on demanaven un "penjoll", o sia un raïm. Solien donar-les raïm o una altra fruita o llepolies, i molt rarament, dobbers. Hi havia llocs on visitaven cases no de parents. Reunides, les nines, en grans grups, seguien també les possessions i cases foranes de la població. En arribar, demanaven si volien o no "verges"; en cas afirmatiu, cantaven una cançó infantil, pròpia de l'acte. Hi havia llocs on, en acceptar la colla i com a demostració que els farien almoïna, els deien que cantassin i ballassin. Això fa suposar si en altres temps hi havia una dansa adequada i pròpia per al cas.

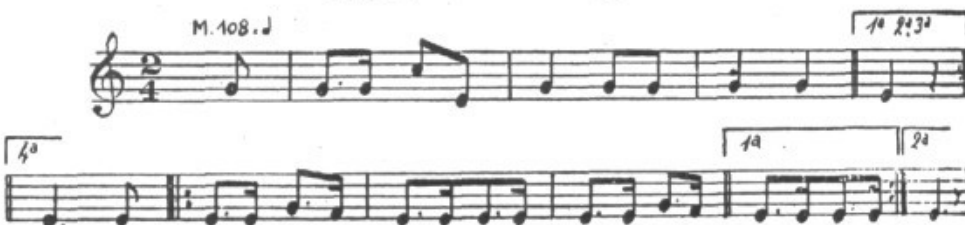
Les fadrines velles tenien per advocada santa Úrsula, i tots els dissabtes li dedicaven oracions perquè les guardàs la puresa i perquè les protegís en la vellesa.

Santa Clara, una de les Onze mil Verges, era una de les més indicades per invocar quan havien de menester que ploqués, i també contra la pesta i els mals de contagi.

La gent de mar té el dia d'avui per ventoler i per això qualifica la princesa de les Verges de "Santa Úrsula la Ventosa".

Avui en dia només es conserva, i molt manco es tès que en temps primer, el costum de menjar bunyols.

Del "Costumari Català", de Joan Amades.

Personatges i melodia del ball de Santa Úrsula, de Tarragona. Recollit per l'autor. Transcripció musical del mestre Ramon Bonet.

NOTES HISTÒRIQUES

per Ramon Rosselló

1599, 29 setembre.- El Consell de Manacor determina destinar fins a 10 lliures en escudar un pou de Sant Llorenç que s'ha eixugat, sols que els particulars de dit lloc tinguin aigua per beure i altres necessitats. (AMM Determinacions del Consell 1598-1621 f. 6v)

1600, 23 d'abril.- El Consell de Manacor determina donar 50 lliures per adobar la campana de l'església de Sant Llorenç des Cardassar, que està rompuda i no poden tocar l'Ave Mària ni altra cosa (Id. f. 14v)

1601.- Quan es féu l'extracció de candidats de batles de Manacor fou elegit entre altres Pere Llull de Sant Llorenç però posà excuses "*per aportar lo bassí de la redempció dels catius crestians*" (Id. f. 19v)

1 abril.- El Consell de Manacor determina donar 5 lliures d'ajuda a Llorenç Grimalt, propietari de les terres de Sant Llorenç on hi ha un gorg d'aigua que causa infirmitats, i ha de fer una síquia (Id. f. 20v)

8 maig.- El Consell de Manacor torna tractar el problema que causa la font anomenada de Mal any de Sant Llorenç, per la mala sanitat que causa. El Virrei ha manat que s'adobi (Id. f. 21)

11 juny.- El Consell de Manacor determina adobar les portes de l'església de Sant Llorenç, "*hi falten algunes frontisses y algun poch de ferramenta*". Ho donaran de les portes velles de l'església major de Manacor. (Id. f. 23)

1602, 1 setembre.- El Consell de Manacor determina que tots els confrontants amb el torrent on hi ha un gorg, procedent de la font de Mal any, ho adobin per evitar les males sanitats. (Id. f. 31v)

10 novembre.- El Consell de Manacor determina adobar un pou de Sant Llorenç, és a dir, adobar el coll, fer empedrat i piques. (Id. f. 32v)

L'any 1702 tingueren diferències el propietari, la dona Beatriu Brondo i Despuig, i representants de la cavalleria dels Llulls i altres persones sobre el cavall armat que toca prestar la cavalleria. (ARM arxiu Torrella, armari 6, fardell 61, llibre 2 f. 7). Aquesta cavalleria havia estat abans de la família Ballester: dia 20 de novembre de 1599, Rafel Ballester, ciutadà, fill i hereu del magnífic Francesc Miquel Balalester, ciutadà, va tractar negocis de l'herència amb les seves germanes; i concretament assignà a sa germana Francina, a comptar a partir de la mort

del seu pare (1589), el delme dels fruits de la cavalleria dels Llulls i diversos censals que fan persones de Manacor, i altres béns. Aquests germans eren també fills de la dona Paula Moll que aportat al matrimoni dot de 1.500 lliures. (Id. f. 8)

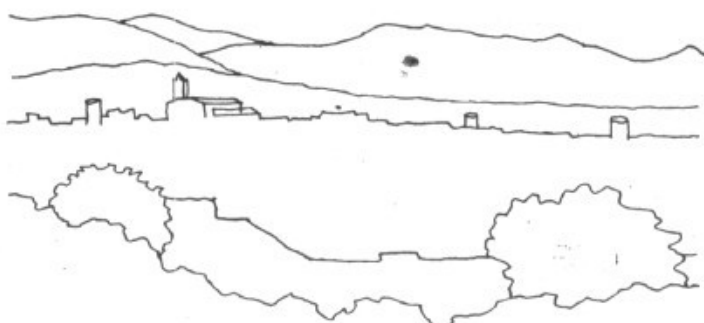
Per altres notes consta que l'any 1689 la cavalleria dels Llulls ja era de la dona Beatriu Brondo, muller d'Antoni Gual i Despuig; la tenia arrendada a Antoni Mir de Manacor per 335 lliures anuals.

També consta que el 1574 prengué possessor de la cavalleria Francesc Miquel Ballester.

Se cita també un procés de la Inquisició, de 4 març 1758, on consta que la possessió de Sos Llulls fou venuda per 2.457 lliures. (Id. armari 3, fardell 42, plec B, fulles soltes). (Nota: dins aquest arxiu particular de la família Gual de Torrella hi he localitzat diversos documents dels segles XIII-XVII referents a l'alqueria Pocafarina, però després d'haver-los consultat he vist clarament que no es tracta de Pocafarina del terme de Sant Llorenç sinó de la possessió Son Gual de Pocafarina, devora Establiments, de Ciutat).

MONTSERRAT

1593, 28 juny.- El lloctinent general del Regne de Mallorca mana al batle i jurats d'Alcúdia facin elecció d'almoiner altra persona en lloc de Jaume Barrera que no pot esser forçat en regir oficis mentre sia baciner de Nostra Senyora de Montserrat. (ARM LC 360 f. 127v). També, aquest temps, era exempt d'ocupar càrrecs locals Sebastià Rubí d'Inca perquè era baciner de Montserrat. (Al marge d'aquest documents hi ha dibuixada una serra). (Id. f. 172)

Aquest mes hem volgut donar a conèixer una d'aquestes persones que fan feina per al nostre poble d'una forma desinteressada, sense rebre cap paga, fent-ho de per si mateixos, perquè els agrada i volen ajudar a que la nostra comunitat vagi envant.

Hem entrevistat a Pere Mesquida, en "Pedrín", ja que ell és una d'aquestes persones i volíem donar una idea clara del que ell fa per al poble de forma desinteressada.

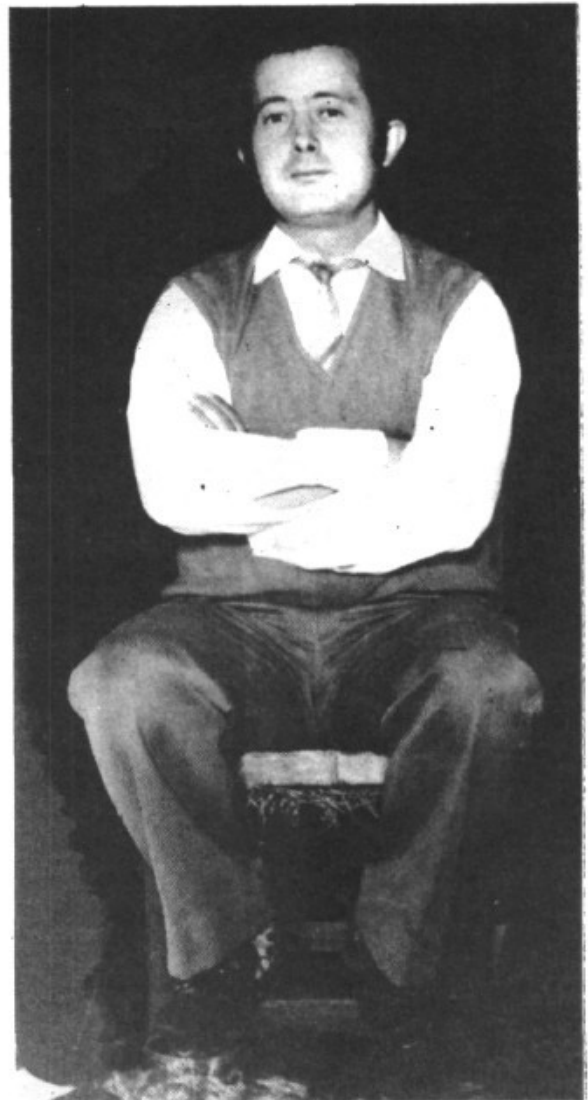
-Pere, podem començar parlant de l'escola, i més concretament de l'Associació de Pares d'Alumnes, de la qual tu n'ets el secretari, no és així? Quina és la teva funció?

-Sí, efectivament som el secretari i les meves tasques a complir són bastantes. Pràcticament som el qui maneig la totalitat dels papers que hi pugui haver, i també me n'encarrec de convocar reunions, assemblees, etc. i d'ajudar en tot el que demani la resta de la Junta Directiva. Una altra cosa que fem i que jo hi prenc part activa és la venda dels llibres i una infinitat de coses més que no pareixen res, però que duen la seva feina.

-¿Dins quines altres entitats estàs lligat, a més d'aquesta, tal vegada es grup de balls llorenç Card en Festa?

-Sí, en aquest grup també hi funciono com a secretari, encara que la feina no és tanta com a l'APA, però això sí, dins el grup, a més de la secretaria, també me'n cuido de muntar l'equip de megafonia i realment és aquesta la tasca més important dins el grup. A més, a vegades s'ha de fer la presentació del grup i també me n'encarrec jo. Se podria dir que duco la part tècnica de tot en general.

-I ara que has anomenat les presentacions,

també les fas an es futbol, no és ver?

-També m'encarrec de les presentacions del Cardassar els diumenges que juga aquí. En el mateix temps estic en contacte amb Ràdio Popular i dono informació en directe de lo que passa en el camp de joc. En els descansos se fa una rifa i si s'ha de donar alguna informació sobre qualque altre equip també ho faig jo.

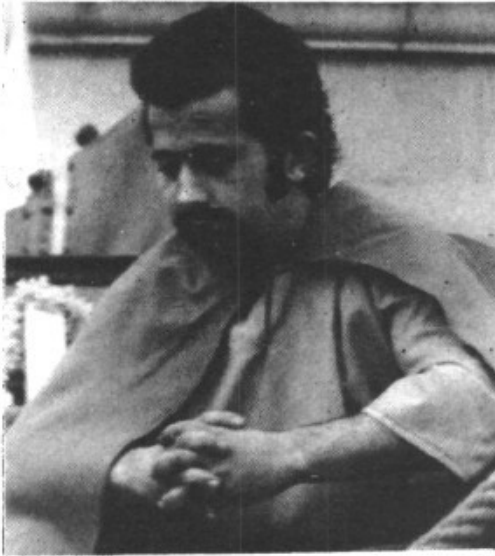

I ARA, A MÉS...

PIZZERIA

AMB UN AUTÈNTIC FORN DE LLENYA!

Carrer d'en Sureda, 1 * Tel. 570624
PORT DE MANACOR

-T'agrada es futbol?

-Sí, sí, m'agrada. Jo faig bastantes coses desinteressadament, però és perquè pas gust de fer-les sense rebre cap tipus de gratificació.

-Diguèu-mos, idò, si a més de tot això encara fas qualque cosa més.

-Bé, no és que sigui una cosa massa a destacar, però cada diumenge a missa i en es combregaments i misses un poc més importants col.labor llegint sa lectura corresponent an es dia. I també ajud a ses classes de catequesi de confirmació.

-I ara que em recorda, també participes amb so "Grup Llorençí de Comèdies"?

-Això a mi sempre m'ha agradat. Fa bastants d'anys enrera ja fèiem obres de teatre i ara, darrerament, ho hem tornat posar en marxa i mos passam bastant de temps assajant i posant s'obra en escena.

-¿Et sents bé dins tots aquests ambients tan variats, o n'hi ha qualcun que ho fas com a una obligació?

-No, no. Jo tot ho faig per gust, tot, tot! Unes coses més i altres manco, però vaja, vull dir que no ho faig forçat. L'únic que faig forçat és sa feina, perquè m'és necessària per a viure, ara que això mos sol passar a tots.

-Vols afegir-hi qualque cosa més?

-No, només fer una crida des d'aquí perquè tothom col.labori en lo que pugui i li agradi.

-Moltes gràcies, idò, per aquesta conversa que hem tengut i que serveixi perquè la gent vegi que n'hi ha que d'una forma desinteressada fan que el poble vagi a més i que l'esperit segueixi jove.

Aina Simonet i Rafel Umbert

Demografia

DEFUNCIONS

Joan Ferrer Vives va deixar aquest món el dia 22 de setembre a l'edat de 78 anys. Al Cel sia.

El dia 15 d'octubre ens va deixar en Joan Nadal Roig. Era casat i tenia 59 anys. Descansi en pau.

NAIXAMENTS

Alicia Duran Riera va néixer dia 26 de setembre. És filla d'en Martí i n'Antònia. Tot els sigui enhorabona.

El dia 16 de setembre va comparèixer en aquesta vall de llàgrimes na Maria Eulàlia Gelabert Gayà, filla d'en Miquel. i na Joana Maria. Que la poguem veure casada, si convé.

NOCES

En Sebastià Gayà Llinàs i na Rafela Maria Adrover Galmés es casaren a Son Carrió el dia 16 d'octubre. Enhorabona.

En Juan Manzano Amaya i na Maria Antònia Llompart Bosch feren l'esclafit a Sant Llorenç el dia 22 d'octubre. Salut.

En Joan Gayà Cirer i na Catalina Nicolau Roig es casaren a Sant Llorenç el dia 8 d'octubre. Supòs que sabien el què feien. Salut!

Maria Galmés

Ca Ses Marilles

Maria del Roger Vidal
 Compram i venem mobles usats
 i objectes antics
 (Diumenges dematí, obert)

Carrer de la Mar, 24
 Telèfons 582165 i 580363

FELANITX

El temps

SETEMBRE

per XESC UMBERT

			1
			58% 31 17
2	3	4	
38 29.5 22	52% 30° 15.5'	39% 31° 16	
5	6	7	
53% 32 17	48% 84° 15'	43% 36° 16.5'	
8	9	10	
63% 33° 17	64% 32° 18'	77% 31° 33% 31'	
11	12	13	
77% 29° 20°	63% 30° 18'	69% 42% 28.5° 17.5'	
14	15	16	
65% 18° 15°	55% 23° 13'	51% 21° 12.5'	
17	18	19	
92% 85% 21° 11°	72% 22° 13'	62% 24° 12°	
20	21	22	
58% 25° 16.5'	53% 27° 12.5'	68% 27° 12	
23	24	25	
65% 29° 14	67% 29° 13.5'	60% 29° 14°	
26	27	28	
62% 29.5° 13.5'	69% 30° 13.5'	66% 30° 13.5'	
29	30	31	
73% 27° 14.5'	94% 22° 14'		

MES DE SETEMBRE

Temperatura màxima: 36°C
 Temperatura mínima: 11°C
 Temperatura mitja: 21'6°C
 Litres d'aigua caiguts: 61'9

Comparació amb l'any passat:
 Temperatura màxima: 34°C
 Temperatura mínima: 16°C
 Temperatura mitja: 25'1°C
 Litres d'aigua caiguts: 35'6

LO MAS BELLO ES RESISTIR

Esta es la gama GROSFILLEX Boutique.
 Muebles bellos, atractivos. Pero su mayor belleza es su resistencia.
 Los muebles de jardín GROSFILLEX son sólidos, inalterables al sol y al agua. resistentes al paso del tiempo.
 Muebles de jardín GROSFILLEX.
 Lo más bello es resistir.

Grosfillex

MUEBLES DE JARDIN

J. OBRADOR
 tolder d'Artà

DISTRIBUÏDOR OFICIAL

T. 562366

BIOLOGIA BALEAR ELS BOLETS

Els bolets de prat són els millors, dels altres hom es malfia.

I ara que és temps de bolets hem volgut donar-vos una orientació sobre quins són comestibles i quins no.

Primerament començarem coneixent els llocs i l'època propicis per trobar-los. Com diu el refrany:

Per Tots Sants
murtos i glans,
cama-seques
i esclatan-sangs

O sigui, l'època propícia per a l'aparició dels bolets té la seva importància, ja que encara que la majoria es presentin a la tardor també n'hi ha a la primavera, i fins i tot, afinant més, parlem dels bolets de Sant Joan o de Sant Jordi.

Clitocybe olearia. Català: Bolet d'oli.
Vetala

Clavaria (ramaric) flava. Català: Pou de rata.
Comestible

On podem trobar-los?

Com tots sabem, a una garriga és el lloc per excel·lència, i gairebé l'únic on podem trobar-los; davall les mates, entre la fullaca i, sobretot, en trobam a la part més humida de la soca de molts i variats arbres, que poden ajudar-nos en la nostra recerca de bolets, com per exemple: l'alzina, el roure i l'om. I en els arbusts com les mates, cireres de betlem i molts altres que creixen en zones humides de les garrigues mallorquines.

Classificació dels bolets.

Els botànics han establert una classificació dels bolets basant-se sobretot en el "carpòfor", denominat comunament "capell".

Dins la família dels ascòmicets trobam per exemple La "Múrgola" i la "Tòfona" negra que són comestibles.

Russula delicata. Català: Pebràs.
Comestible

Dels bacidiomicets es poden menjar la "Trompeta dels morts", el "Rossinyol", els "Peus de rata", el "Bolet de bou", el "Cama-sec", el "Rovelló", el "Xampinyó camperol", el "Pebràs" i els "Esclata-sangs".

En canvi no s'han de menjar mai el "Bolet d'esca", el "d'olivera", el "d'ovella", el "de cabra", la "Pebrassa vermella", el "Reig bord", la "Cogomassa" i la "Farinera".

I quan arribeu a ca-vostre els podeu torrar al caliu, acompanyats amb llim, i fer una bona vega a la xemeneia.

Si no us fa ganes menjar-vos-els aquest hivern, els podeu posar en conserva amb oli i vinagre: es couen al foc lent i seguidament se salen amb un bon grapat de sal. Es treuen de la cacerola i es passen per l'escolador. Es deixa passar tot un dia i es guarden dins pots, que és quan els hem d'amarar d'oli.

Au, venga! Una bona sopada amb els amics i a disfrutar d'aquests bolets tan requetebons!

Joana Mª Soler i Rafel Umbert

Morchella eschscholzi. Català: Múrgola.
Comestible

Craterellus cornucopioides. Català: Trompeta dels morts.
Comestible

COVA DE NA BARTOMEVA

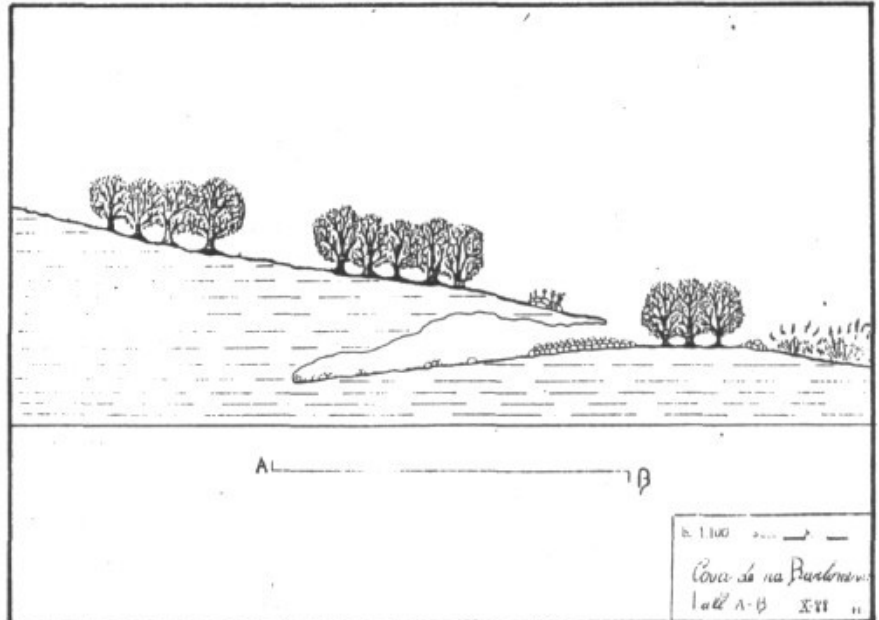
M.G.I.M.: 30-7-A
 I.M.P.P.: S.R. (No catalogat)
 INV: Nº 12
 06-IN-C
 P.C.-05

Situació.- La Cova de na Bartomeva es troba situada al sud-est del poble de Sant Llorenç des Cardassar -a uns 5 qmts.- i en el coster d'un turó. Està molt amagada darrera ullastrès i pins.

Accés.- Anant de Sant Llorenç a Son Servera, a mà dreta trobam el camí de Ca'n Duai, l'agafam i a devers 1 qmt., després de pujar una costa el camí es bifurca. Hem de prendre el de mà esquerra i cap amunt s'ha dit! Poc més o manco a 1 qmt. veurem un ametler a mà dreta, al costat d'una garriga on el camí pren per avall; aquí ens hem d'aturar i hem d'entrar dins la tanca d'ametlers, voreant la garriga un centenar de passes cap a la part d'abaix; a la vegada entram dins la garriga uns 10 metres i trobarem les restes d'unes parets i molts d'ullastrès i pins. Si ens hi aficam per davall, mirant cap a tramuntana, veurem la bocana de la cova.

Cal dir que l'accés és complicat i difícil, ja que la cova està molt amagada.

Descripció.- Es tracta d'una cova natural

de dimensions reduïdes i de forma irregular, orientada cap al sud.

L'accés es fa mitjançant un passadís que té uns 4 metres de llargària per 80 ctms. d'amplària i una altària de 1'7 m. a la zona més alta.

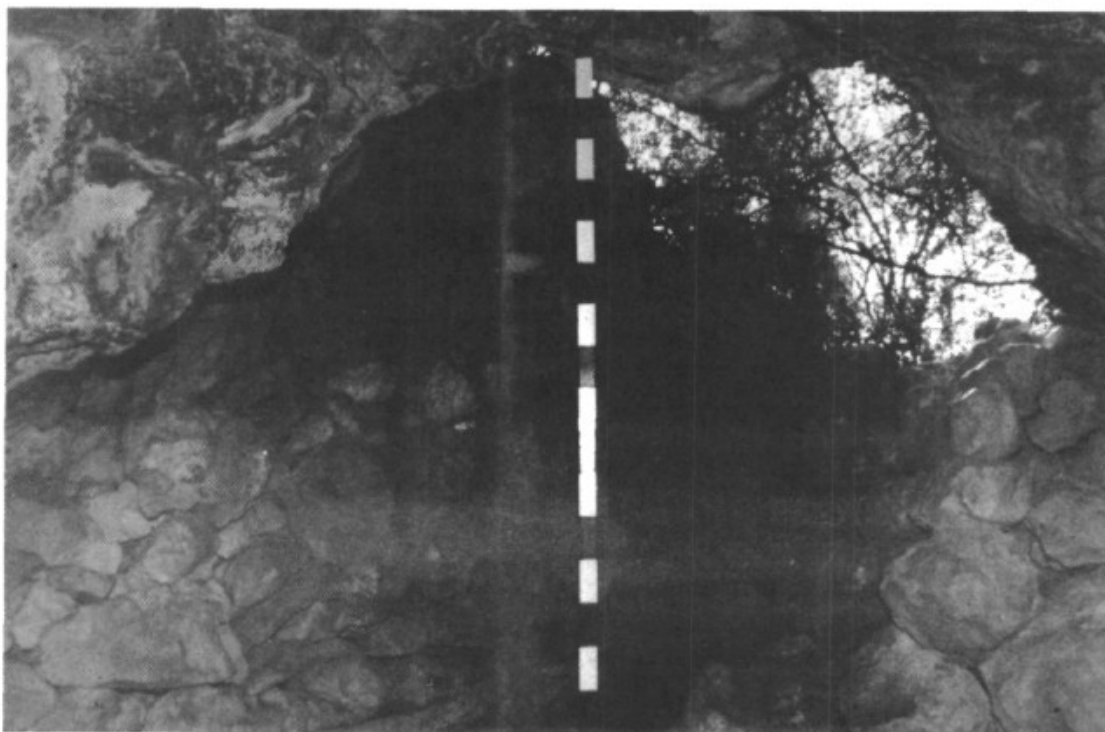
La cambra, malgrat la seva forma irregular, té una tendència arrodonida, amb un diàmetre mig de 6 m., aproximadament. L'altària de la volta és irregular, i a la part més alta arriba als 2'20 m.

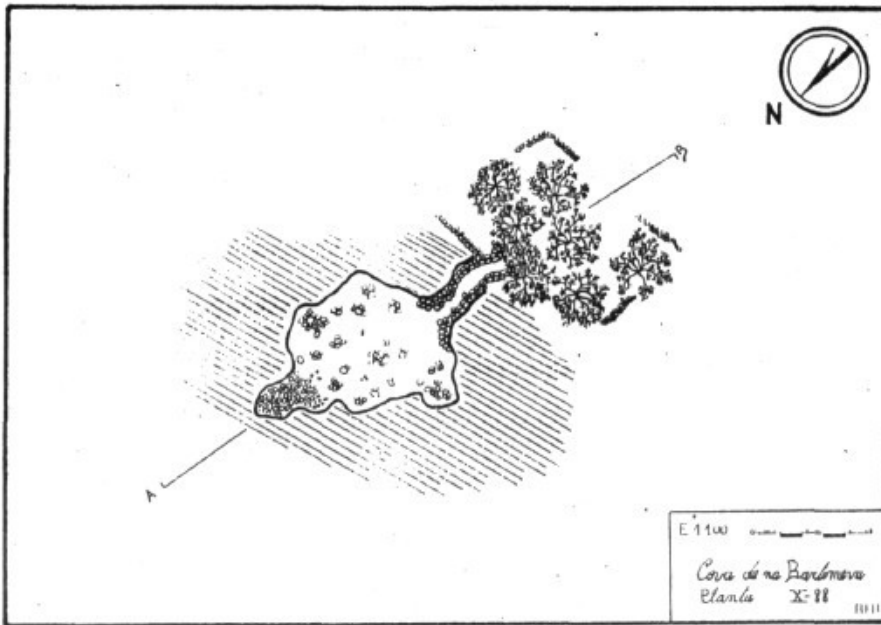
La cova forma dues fornícules naturals de 1'5 m. per 1 m. l'una, i l'altra de 2'5 m. per 1'5m.. L'altària aproximada és de 1'6 m. i 1 m. respectivament.

A cada costat del passadís d'accés a la cova foren construïdes dues parets de pedres petites, la qual cosa demostra el seu acondicionament per a guardar-hi bestiar.

Als seus voltants també es poden veure restes de parets que altre temps -no gaire llunyàdegueren servir de corral, probablement per a guardar-hi porcs.

Aquesta cova, pel que sembla, degué ésser emprada en una primera època com

cosa que no ens va venir gens de nou, en primer lloc per la quantitat de fems que té el sòl a la cova i en segon lloc per l'ús variat que d'ella s'ha fet. Malgrat tot encara vàrem trobar uns fragments molt petits de ceràmica talaiòtica.

Si un dia fos possible una excavació com cal, probablement aquesta Cova de na Bartomeva ens donaria una bona informació de les vides i costums de les primeres persones que la varen habitar.

Malgrat tot la cova es troba en un estat de conservació bastant acceptable. Esperem que continuï així.

a vivenda i després com a cova d'enterrament, però cal dir que després d'esser profanada fa moltíssim de temps, fins i tot hi cap la possibilitat de que durant els anys de la dominació romana ja se'n fes ús d'ella per altres necessitats. Això ens ho podrien confirmar uns fragments de ceràmica romana escampats pels seus voltants.

És possible que la cova sigui més grossa i tenguin una altra cambra, ja que la fornícula del fons sembla que continua; ara bé, avui en dia està plena de pedres que tanquen el pas. Probablement es posaren aquests enderrocs perquè el bestiar no pogués arribar més endins i es fes malbé.

Però, com hem dit abans, no seria gens estrany que hi hagués una altra cambra, ja que molt aprop hi ha una altra cova que reuneix aquestes característiques de dues cambres; o sigui, una primera sala petita i un passadís que dona pas a una altra cambra molt més grossa. Citarem com a exemple la cova de ses Talaies, que en propers estudis tractarem.

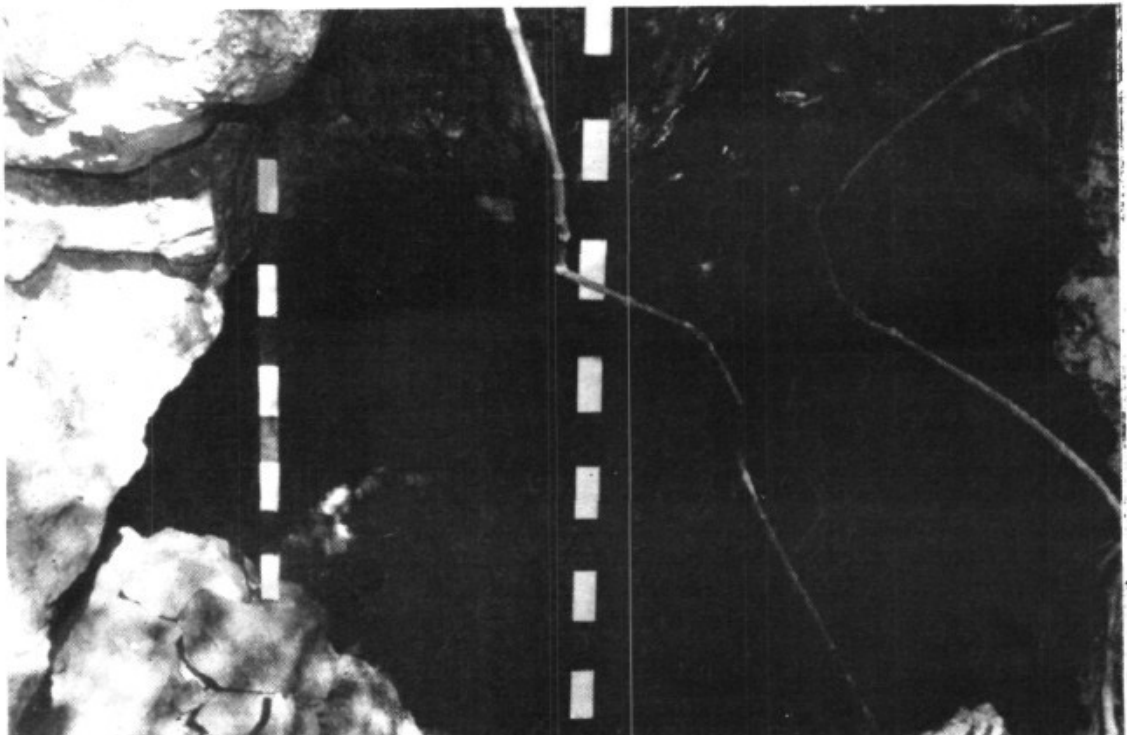
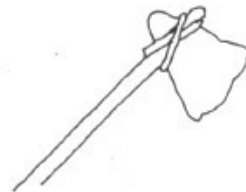
Troballes.-

Quant a troballes, aquestes foren molt poques.

El meu agraïment a Víctor Guerrero Ayuso, que gràcies a les seves normes, ensenyances i bon criteri són per a mi models a seguir dins el món de l'estudi i la investigació arqueològica.

"Muchas gracias, Víctor".

Textes i planimetries: **Alfred F. Arnau**
Fotografies: **P.R.**

DENTISTA

El dia 25 d'octubre va obrir les portes al poble un nou servei del qual n'estàvem mancats i que feia una bona falta: un dentista.

En Joan Francesc Diego, de Manacor, va arribar a un acord amb la Comissió de Sanitat de l'Ajuntament segons el qual aquest li deixaria un despatx de la Unitat Sanitària a canvi de que fes revisions periòdiques als alumnes de les escoles de Sant Llorenç i Son Carrió.

Restarà obert al públic dels dilluns als divendres, de les 3 a les 7 del capvespre.

Ho consider un encert de la Comissió de Sanitat per tal com evitarà desplaçaments als llorencins i oferirà un servei gratuït als al.lots, i tot sense destorbar el funcionament de la Unitat Sanitària.

Enhorabona.

BESTIESES

A mitjan mes passat una pandilla de pocavergonyes i irresponsables calaren foc a un caramull de caps de cartró i trossos de fusta que hi havia davant la Unitat Sanitària, al mateix costat de la gasolinera.

Si la policia municipal no posa remei a aquesta situació que s'esdevé la majoria dels caps de setmana i que comporta un vertader perill per a la salut pública, no és estrany que els afectats es prenguin la justícia per la seva mà, com ja va succeir recentment.

El dia que tenguem una desgràcia irreparable vendran els plans i les llamentacions, però ja serà massa tard.

FA 15 ANYS

12 d'octubre. Una gran torrentada inundada la part baixa del poble. Feia 30 anys que no s'estrevenia.

FA 10 ANYS

9 octubre. Comença la reforma del "taulad" de la Plaça.

* El Club Card acorda concedir 20.000 pts. se subvenció a Ramon Rosselló per tal d'ajudar a l'edició de la Història de Sant Llorenç.

FA 5 ANYS

* S'elegeix per primera vegada el comitè d'Unió Mallorquina a Sant Llorenç.

* N'Antònia Magraner inaugura el nou Servei Municipal d'Orientació Educativa.

* En Jaume Fullana fa subcampionat d'Espanya i guanya la volta ciclista a Mallorca.

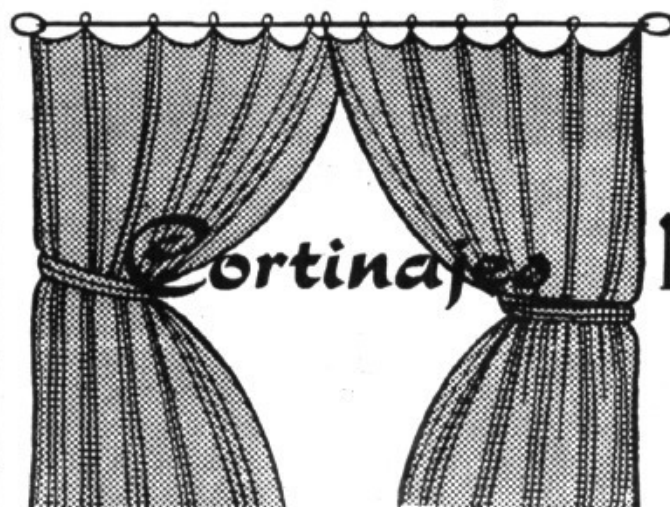
* S'aproven inicialment les Normes Subsidiàries, que més tard moririen assassinades dins un calaix.

* S'encarrega el projecte de la depuradora de Sa Coma.

Josep Cortès

TELEFONS D'INTERÉS

Ajuntament	569003
Policia Nacional (Manacor)	550044
Guàrdia Civil (Son Servera)	567020
Joan Ramis (metge)	567020
Bombers	550080
Creu Roja (ambulància)	200102
Jutge	569046
Funerària	526053
GESA	554111
Grua	585680
Policia Municipal (Cala Millor)	585716

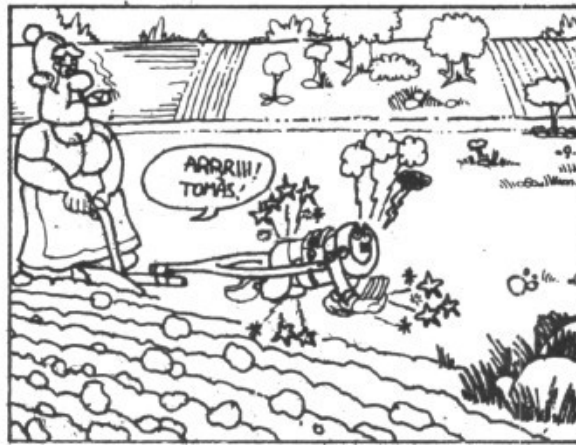
Novostyl

VISILLOS, RASOS,
MALLAS, GUIPOURS, Y
ACCESORIOS MONTAJE

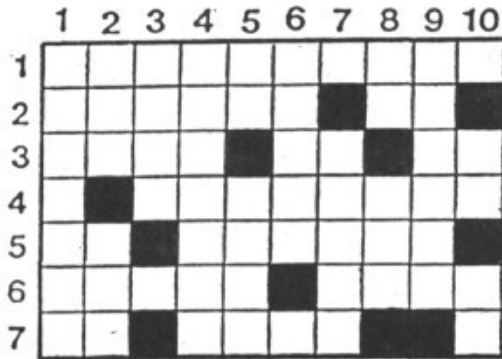
Plo XII, 26 - Tel. 551109

07500 MANACOR (Balears)

TOMAS CONTRA TOMASSA LA RIGUES

MOTS ENCREUATS

5.-Consonants. Exempt de taca. 6.-Ajudar. Cincuenta. 7.-Consonant. Conjunt, munt d'ossos. 8.-Cara del dau marcada amb un punt. Esser. 9.-Torre d'on es pot observar el camp, la mar. 10.-És la primera vocal. Terminació verbal. Nota musical.

HORIZZONTALS.- 1.-Moble que consisteix en una caixa amb una o més cares vidriades. 2.-Estat d'excitació violenta en què se cessa d'obeir la raó. Que gaudeix de bona salut. 3.-Humor serós i acre que raje de les plaques i tumors malignes. Nota musical. Article. 4.-Consonant. Conjunt de tenasses. 5.-Terminació verbal. Peça de vestir exterior curta, generalment amb mànigues. 6.-Peça d'abric més estreta que la capa i amb mànigues i caputxa. Coure treballat amb planxa. 7.-Al rev. nota musical. Càntic en lloança del Senyor. Símbol del Iode.

VERTICALS.- 1.- Qualsevol construcció d'una certa grandària. 2.-Mancat d'humitat. Branca tallada de l'arbre. 3.-Concavitat en la superfície d'un cos sòlid. Símbol del fósfor. 4.-Dit del lloc on l'aire circula lliurement.

SOPA DE LLETRES

C E L I S A B E T A
 O R J R S T A X Y C
 L Ç O Z C D I N S S
 P T A S S M N R E E
 M O N T A S O O C C
 A L A R E I T B N N
 Ç P I M T R N K A A
 X A N O X L A A R R
 A D I L A G R A M F
 B A R B A R A Q R S
 T Ç Z C A T A R N I
 Y U R G K L W M O P

Apa! a cercar dins aquest embolic de lletres deuenoms de dona.

FUGA DE VOCALS

_ N _ S _ T M _ N _ C _ S S _ R _
 T _ M _ L T M _ L S _ R R _ M B _ M _ N T S ,
 C _ M _ N _ C _ Q _ _ T _ S _ S _ D _ N T S
 G _ R _ D _ S _ _ L _ X _ S C L _ R _ .

ENDEVINALLA

Tant de dia com de nit,
 sempre em trobes caminant;
 faç via sense moure'm,
 i si me inuir no em faç mal.

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

CATALINA SALAS BONET
C/. Sol, 19 - Tel. 58 57 20
 CALA MILLOR (Mallorca)

FUGA DE VOCALS	MOTS ENCREUATS	SOPA DE LLETRES
Una setmana cossera té molt mals arrambaments, corn un ca gye té ses dents girades a la xisclera.	E S C A P A R A T A C O R D O L A D E L I R I S A F T E N A S S A R I R J E R S E I C A P O T A R A M I M S A L M I I	C E L I S A B E T A O R J R S T A X Y C L Ç O Z C D I N S S P T A S S M N R E E M O N T A S O O C C A L A R E I T B N N Ç P I M T R N K A A X A N O X L A A R R A D I L A G R A M F B A R B A R A Q R S T Ç Z C A T A R N I Y U R G K L W M O P

Donam la mà als ajuntaments,

construïm Mallorca plegats.

El Consell Insular de Mallorca du a terme en col·laboració amb els municipis petits de l'illa, un ambiciós programa de realitzacions que és el resultat d'una estreta cooperació en matèria tècnica, jurídica i econòmica i en una àmplia plataforma d'accions en els camps més importants de l'activitat ciutadana diària.

El Consell Insular de Mallorca ofereix als diversos municipis una ajuda inestimable en matèria d'assistència social als ciutadans, de foment de la cultura popular, de dotacions d'infraestructura esportiva als pobles, de potenciació de les activitats econòmiques i socials, de creació de llocs de feina, de construcció de carreteres, de protecció del medi ambient i de tot quant s'ha de menester perquè els petits municipis de la nostra illa puguin disposar d'unes dotacions d'infraestructura adequades a les seves necessitats.

**Per nosaltres,
els més petits són els
més grans.**

"SINE"/"CINE"/ CINEMA/CINEMATÒGRAF

Cada any, quan comencen les fredors i les nits s'allarguen, un dia o l'altre acud al record una activitat perduda: el "cine".

És passat. És història.

Els inicis del cinematògraf a Sant Llorenç en el "Cine Ideal" amb tota la màgia que comportà la primera visió d'imatges mòbils ("Vaja un adelante, no sé on arribarem!") i després, a més, sonores.

(Quan es parla de màgia, sempre s'ha de considerar també l'encant que suposa fer de bruixot, real o suposat. Ho esment per la satisfacció i l'orgull que mostren les cares de la fotografia: poder manejar l'aparell capaç de produir aquella cosa que no era cosa gairebé, de segur, suposava tocar el cel amb el dit).

L'estrena de "La Túnica Sagrada" a la "Sala Rigal" i la conseqüent competència i rivalitat que s'establí entre les dues sales.

L'aconteixement social que suposava "anar al cine" (estrena de vestits, salutacions, comentaris...) amb tota la litúrgia que comporta tot "aconteixement": butaques numerades, venda d'entrades amb antelació...

L'aparició dels "enteradillos" en cultura cinematogràfica; aquells que pronunciaven correctament els noms dels actors americans, que despreciaven les "espanyolades"; que adhoc comentaven seqüències o aspectes del film ("que si aquell moviment de masses...", "el paper que es desferrava aquell o aquell altre...", "aquell moment de tensió...")

Aquells jocs de mans que esmenta en Joaquín Sabina a la cançó.

I ja en la decadència.

Els acudits en veu alta (no sempre fins i escaients) quan aparegueren les primeres escenes eròtiques (aquest mot s'ha de relativitzar perquè resultava "escena eròtica" una besada, una mica de cuixa d'una dona quan entrava en un cotxe, o qualsevol persona en roba interior.

O el renou característic que resulta quan trenta o quaranta persones obren "pipes" de girasol amb les dents sense parar.

Fins i tot l'esforç humà, mai no reconegut, dels incondicionals: Pere de "Sa Central", Pe-

re "Cosme", En "Perico"... i altres que intentaren lluitar contra la comoditat i la televisió, mantenint l'entreteniment-formatiu a disposició del públic en un temps i un lloc (poble) que, tal vegada, no s'ho mereixia.

És història. És record. I plorar coses passades és perdre el temps.

(Fotografia de la "I EXPOSICIÓ DE FOTOGRAFIES ANTIGUES")

Guillem Pont

